

คู่มือปฏิบัติงานด้านการจัดทำแผนการพัฒนาการศึกษา

กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบึงบัว

คำนำ

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบึงบัว ได้จัดทำคู่มือการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา เพื่อเป็นคู่มือในการปฏิบัติงานด้านการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา แผนยุทธศาสตร์การพัฒนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา ซึ่งในการจัดทำคู่มือในครั้งนี้เป็นเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงวิธีและหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนสามารถนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือการปฏิบัติงานในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรและเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานในด้านนี้อย่างดีเยี่ยม ถ้าหากมีส่วนหนึ่งส่วนใดผิดพลาดไป ผู้จัดทำต้องขออภัยไว้ ณ โอกาสนี้

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชนิษฐา คลังเพชร

ผู้อำนวยการกองการศึกษา ฯ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา	๑
ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ	๘
ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา	๘

คู่มือปฏิบัติงานด้านการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา

แผนพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแผนที่แสดงถึงทิศทางการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน และมีทิศทางสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกได้ ๒ ระดับ ดังนี้

๑. แผนพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนัก/กอง/ส่วนการศึกษาฯ เป็นผู้จัดทำ) ประกอบด้วย แผนพัฒนาการศึกษา (ห้วงระยะของแผนพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามห้วงระยะเวลา ของแผนพัฒนาท้องถิ่น)

๒. แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา (สถานศึกษา (โรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) เป็นผู้จัดทำ) ประกอบด้วย แผนพัฒนาการศึกษา (ห้วงระยะของแผนพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามห้วงระยะเวลา ของแผนพัฒนาท้องถิ่น) และแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณและประจำปีการศึกษา

๑. การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑.๑ หลังจากที่แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการอนุมัติและประกาศ ใช้แล้ว สำนัก/กอง/ส่วนการศึกษาฯ และสถานศึกษานำเอาแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไปเป็นกรอบกลยุทธ์ในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสำนัก/กอง/ส่วนการศึกษาฯ และสถานศึกษา แล้วแต่กรณี

๑.๒ สำนัก/กอง/ส่วนการศึกษาฯ จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาในส่วนที่เป็นเนื้องานที่อยู่ ในความรับผิดชอบของสำนัก/กอง/ส่วนการศึกษาฯ ในขณะที่สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของ สถานศึกษา

๑.๓ สถานศึกษาจัดส่งแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา/คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแล้ว ให้สำนัก/กอง/ส่วนการศึกษาฯ

๑.๔ สำนัก/กอง/ส่วนการศึกษาฯ ดำเนินการบูรณาการแผนพัฒนาการศึกษาในส่วนเนื้องาน ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนัก/กอง/ส่วนการศึกษาฯและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง ให้เป็นร่างแผนพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๕ สำนัก/กอง/ส่วนการศึกษาฯ เสนอร่างแผนพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้คณะกรรมการการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาให้ความเห็นชอบ

๑.๖ สำนัก/กอง/ส่วนการศึกษาฯ เสนอแผนพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ผู้บริหารท้องถิ่นอนุมัติและ ประกาศใช้แผนพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๗ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปิดประกาศใช้แผนพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน

๒. คำอธิบายรายละเอียดในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา

๒.๑ หลักการและเหตุผล เป็นการกล่าวถึงความเป็นมาของโรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และความเป็นมา ของแผนพัฒนาการศึกษา แล้วกล่าวถึงเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องจัดทำแผนพัฒนาการศึกษานี้ขึ้นมา เช่น

เกริ่นถึงความจำเป็นมาของโรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บทบาทหน้าที่ของโรงเรียน/ วิทยาลัย/ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พื้นที่ความรับผิดชอบ จำนวนประชากร และเด็กในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ประชาชน ส่วนใหญ่ทำอาชีพอะไร ปัจจุบันได้จัดการเรียนการสอนมาเป็นเวลาที่ปี สอนถึงระดับไหน มีครูจำนวนกี่คน มีนักเรียนจำนวนกี่คน เคยจัดทำแผนพัฒนาการศึกษามากี่ครั้งแล้ว ครั้งล่าสุดคือแผนพัฒนาการศึกษา (พ.ศ. ... - ...) ซึ่งกำลังจะสิ้นสุดลง ในปี พ.ศ. ผลการปฏิบัติตามแผนฯ ฉบับดังกล่าวเป็นอย่างไร เพื่อให้มีความต่อเนื่อง จึงมีความจำเป็นต้องจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา (พ.ศ. -) ขึ้น

๒.๒ นโยบายและทิศทางการพัฒนาประเทศ กล่าวสรุปคร่าวๆ เกี่ยวกับประเด็นดังต่อไปนี้ เพื่อให้ทราบภาพรวมของนโยบายและทิศทาง การพัฒนาประเทศ ว่าเป็นอย่างไร ซึ่งอาจกล่าวแยกเป็นรายประเด็นหรือจะกล่าวโดยรวมในลักษณะบูรณาการก็ได้

๒.๒.๑ ทิศทางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กล่าวถึงทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยศึกษาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ เพื่อจะได้ทราบว่า การพัฒนาประเทศมีทิศทางอย่างไร และมุ่งไปสู่จุดไหน

๒.๒.๒ นโยบายการพัฒนาประเทศตามนโยบายรัฐบาล สรุปภาพรวมของนโยบายและทิศทางการพัฒนาประเทศที่กล่าวมาข้างต้นให้ชัดเจน พร้อมทั้ง สรุปว่าในฐานะที่โรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นสถานศึกษาจะต้องทำอะไรบ้าง ถึงจะช่วยสนับสนุน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบาย และทิศทางการพัฒนาประเทศดังกล่าว

๒.๓ นโยบายและทิศทางการพัฒนาภูมิภาค จังหวัดและอำเภอ กล่าวสรุปคร่าวๆ เกี่ยวกับประเด็นดังต่อไปนี้ เพื่อให้ทราบภาพรวมของนโยบายและทิศทาง การพัฒนาภูมิภาค จังหวัดและอำเภอว่าเป็นอย่างไร ซึ่งอาจกล่าวแยกเป็นรายประเด็นหรือจะกล่าวโดยรวม ในลักษณะบูรณาการก็ได้

๒.๓.๑ ทิศทางการพัฒนาภูมิภาค กล่าวถึงทิศทางการพัฒนาภูมิภาค โดยศึกษาจากแผนพัฒนาภูมิภาค ยุทธศาสตร์ การพัฒนาภูมิภาค เพื่อจะได้ทราบว่า การพัฒนาภูมิภาคมีทิศทางอย่างไร และมุ่งไปสู่จุดไหน

๒.๓.๒ ทิศทางการพัฒนาจังหวัด กล่าวถึงทิศทางการพัฒนาจังหวัด โดยศึกษาจากแผนพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์ การพัฒนาจังหวัด เพื่อจะได้ทราบว่า การพัฒนาจังหวัดมีทิศทางอย่างไร และมุ่งไปสู่จุดไหน

๒.๓.๓ ทิศทางการพัฒนาอำเภอ กล่าวถึงทิศทางการพัฒนาอำเภอ โดยศึกษาจากแผนพัฒนาอำเภอ ยุทธศาสตร์ การพัฒนาอำเภอ เพื่อจะได้ทราบว่า การพัฒนาอำเภอมีทิศทางอย่างไร และมุ่งไปสู่จุดไหน สรุปภาพรวมของนโยบายและทิศทางการพัฒนาภูมิภาค จังหวัดและอำเภอที่กล่าวมาข้างต้น ให้ชัดเจน พร้อมทั้งสรุปว่าในฐานะที่โรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานศึกษาจะต้องทำอะไรบ้าง ถึงจะช่วยสนับสนุน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายและทิศทางการพัฒนาภูมิภาค จังหวัดและอำเภอดังกล่าว

๒.๔ นโยบายและทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น กล่าวสรุปคร่าวๆ เกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น โดยศึกษาจากแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อจะได้ทราบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นมีนโยบายและทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นอย่างไร และมุ่งไปสู่จุดไหน ซึ่งอาจกล่าวแยกเป็น รายประเด็นหรือจะกล่าวโดยรวมในลักษณะบูรณาการก็ได้

สรุปภาพรวมของนโยบายและทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นที่กล่าวมาข้างต้นให้ชัดเจน พร้อมทั้ง สรุปว่าในฐานะที่โรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นสถานศึกษาจะต้องทำอะไรบ้าง ถึงจะช่วยสนับสนุนให้ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายและทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นดังกล่าว

๒.๕ นโยบายและทิศทางการพัฒนาการศึกษา กล่าวสรุปคร่าวๆ เกี่ยวกับประเด็นดังต่อไปนี้

๒.๕.๑ นโยบายการพัฒนาการศึกษาของชาติ กล่าวถึงทิศทางการพัฒนาการศึกษาของชาติ โดยศึกษาจากแผนการศึกษาแห่งชาติ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และนโยบายการศึกษาของรัฐบาล เพื่อจะได้ทราบว่าการศึกษาของชาติมีทิศทางอย่างไร และมุ่งไปสู่จุดไหน

๒.๕.๒ นโยบายการพัฒนาการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น กล่าวถึงทิศทางการพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวม ทั้งประเทศ โดยศึกษาจากแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจัดทำขึ้นจากการ ระดมสมองผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งประเทศ เพื่อจะได้ทราบว่าการศึกษาของชาติมีทิศทางอย่างไร และมุ่งไปสู่ จุดไหน สรุปภาพรวมของนโยบายและทิศทางการพัฒนาการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นให้ชัดเจน พร้อมทั้ง สรุปว่าในฐานะที่โรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานศึกษาจะต้องทำอะไรบ้าง ถึงจะช่วยสนับสนุน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายและทิศทางการพัฒนาการศึกษาดังกล่าว

๒.๖ มาตรฐานการศึกษา กล่าวสรุปคร่าวๆ เกี่ยวกับประเด็นดังต่อไปนี้

๒.๖.๑ กล่าวถึงมาตรฐานการศึกษาต่างๆ เพื่อจะได้ทราบว่ามาตรฐานการศึกษาตั้งแต่ ระดับชาติ ไปจนถึงระดับสถานศึกษาว่ามีรายละเอียดอย่างไร และมุ่งเน้นอะไร ๒.๖.๑.๑ มาตรฐานการศึกษาของชาติ

๒.๖.๑.๒ มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

(สมศ.)

๒.๖.๑.๓ มาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย/มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน/มาตรฐานการอาชีวศึกษา (แล้วแต่กรณี) ๒.๖.๑.๔ มาตรฐานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๖.๒ กล่าวถึงสถานการณ์คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาว่า ขณะนี้สถานศึกษา ได้ผ่านหรือไม่ผ่านมาตรฐานการศึกษาใดบ้าง ทั้งนี้ เพื่อจะได้ทราบว่าสถานศึกษาควรจะต้องทำอะไรบ้าง เพื่อให้ผ่านมาตรฐานการศึกษาทุกมาตรฐานการศึกษา สรุปเปรียบเทียบระหว่างมาตรฐานการศึกษาต่างๆ ที่กำหนด กับ ผลการประเมินมาตรฐาน การศึกษาต่างๆ ของโรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อจะได้ทราบถึงสถานการณ์มาตรฐานการศึกษา ของโรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กว่าผ่านและไม่ผ่านมาตรฐานใดบ้าง พร้อมทั้งสรุปว่าโรงเรียน/วิทยาลัย/ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะต้องทำอะไรบ้าง ถึงจะทำให้ผ่านมาตรฐานต่างๆ เหล่านั้น

๒.๗ ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาที่ผ่านมา กล่าวถึงผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาที่ผ่านมาได้บรรลุวิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ มาก - น้อยเพียงใด และในแผนพัฒนาการศึกษาฉบับต่อไป ควรที่จะดำเนินการอย่างไร

๒.๘ ปัญหาที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการแก้ไข และความต้องการของประชาชน/ชุมชน ในท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษา กล่าวถึงรายละเอียดแยกเป็นประเด็น ดังต่อไปนี้

๒.๘.๑ ปัญหาต่างๆ ที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการแก้ไข ซึ่งจะได้มาจากการสำรวจหรือรับทราบมาจากประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษา

๒.๘.๒ ความต้องการของสถานศึกษา ประชาชน/ชุมชนในท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ของสถานศึกษา สรุปประเด็นปัญหาที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการแก้ไข และความต้องการของประชาชน/ชุมชน ในท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษา เพื่อจะได้ทราบว่าโรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะต้อง

ทำอะไรบ้างที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและการสนองตอบความต้องการของประชาชน/ชุมชนในท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษา

๒.๙ ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) โรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นำเอาข้อมูลที่สถานศึกษาเก็บรวบรวมมาจากข้อ ๒.๒ ถึง ข้อ ๒.๘ ซึ่งเป็นเรื่องที่โรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะต้องดำเนินการมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล เชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบว่าโรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะต้องทำอะไรบ้างถึงจะเป็นสถานศึกษา ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน เมื่อโรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่โรงเรียน/วิทยาลัย/ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เก็บรวบรวมมาจากข้อ ๒.๒ ถึง ข้อ ๒.๘ เสร็จเรียบร้อยแล้ว โรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะทราบวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์การพัฒนา และกลยุทธ์

ขั้นตอนต่อไป โรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะต้องทำการศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ที่สถานศึกษาจะบรรลุวิสัยทัศน์(หรือเป้าประสงค์) ด้วยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ว่าโรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสามารถทำได้มากน้อยเพียงใด โดยทำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพหรือขีดความสามารถของโรงเรียน/วิทยาลัย/ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ว่าจะได้หรือไม่ หากพบจุดแข็งหรือจุดอ่อนจะต้องดำเนินการอย่างไร และวิเคราะห์โอกาส อุปสรรค เพื่อให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยภายนอกที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุวิสัยทัศน์ หากพบว่า มีโอกาสหรืออุปสรรคต่อความสำเร็จ จะต้องดำเนินการอย่างไร

เมื่อทำ SWOT Analysis เสร็จเรียบร้อยแล้ว โรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ก็จะได้ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ยุทธศาสตร์การพัฒนา และกลยุทธ์ที่สามารถนำไปสู่ความสำเร็จได้จริง และเมื่อโรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดขึ้นแล้ว โรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก ก็จะมีคุณภาพและได้มาตรฐาน

จุดแข็ง (Strength-S) หมายถึง ทรัพยากรด้านต่างๆ ที่ได้เปรียบหรือส่วนที่เข้มแข็งภายในองค์กร ที่สามารถใช้ประโยชน์เพื่อผลักดันให้องค์กรสามารถดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์และภารกิจขององค์กร เช่น ด้านโครงสร้าง ด้านระบบงาน ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านกฎหมาย

จุดอ่อน (Weakness-W) หมายถึง ข้อเสียเปรียบ ข้อผิดพลาดในองค์กรที่เป็นข้อด้อยหรือ เป็นข้อจำกัดต่างๆ ที่ส่งผลทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์และภารกิจขององค์กร เช่น ด้านโครงสร้าง ด้านระบบงาน ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านกฎหมาย

โอกาส (Opportunity-O) หมายถึง สถานการณ์หรือปัจจัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อมที่มีลักษณะ เกื้อกูลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์และภารกิจขององค์กร เช่น สภาพแวดล้อมภายนอกทั่วไป ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านเทคโนโลยี เป็นต้น สภาพแวดล้อมการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านลูกค้า ด้านสถานภาพ การแข่งขัน ด้านผู้สนับสนุนปัจจัย ด้านแรงงาน ด้านสถานการณ์นานาชาติ เป็นต้น

อุปสรรค (Threats-T) หมายถึง สถานการณ์หรือปัจจัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่มี ลักษณะเป็นอุปสรรค ขัดขวาง หรือทำให้เกิดผลเสียหาย ผลกระทบในทางลบต่อการบริหารงานขององค์กร เช่น สภาพแวดล้อมภายนอกทั่วไป ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านเทคโนโลยี เป็นต้น สภาพแวดล้อมการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านลูกค้า ด้านสถานภาพการแข่งขัน ด้านผู้สนับสนุนปัจจัย ด้านแรงงาน ด้านสถานการณ์นานาชาติ เป็นต้น ๒.๑๐ วิสัยทัศน์ หลังจากที่โรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของข้อมูล ที่เก็บรวบรวมมาได้ และทำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะได้วิสัยทัศน์ที่สามารถนำไปสู่ความสำเร็จที่เป็นจริงได้ ควรใช้ตัวใหญ่ และตัวหนา เพื่อเน้นให้มีความชัดเจน

วิสัยทัศน์(Vision) หมายถึง สภาพการณ์ที่เราปรารถนาให้เกิดขึ้นในอนาคต (ต้องการเป็นอะไร) วิสัยทัศน์ที่ดี มีลักษณะ ดังนี้ ๑. เป็นข้อความที่เข้าใจง่าย แสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายและทิศทาง ๒. เป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง ๓. สร้างแรงบันดาลใจ (ท้าทาย เร้าใจ) ๔. สอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม ๕. วัดผลสำเร็จได้ ๖. มีความเป็นไปได้ในการบรรลุถึง ภายในระยะเวลาที่กำหนด ๒.๑๑ พันธกิจ หลังจากที่เราโรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของข้อมูล ที่เก็บรวบรวมมาได้ และทำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะได้พันธกิจ ซึ่งโดยปกติจะนำเอาประเด็นการพัฒนาขึ้นที่ต่ำถัดจากวิสัยทัศน์ไปเขียนเป็นพันธกิจ

พันธกิจ หมายถึง ขอบเขตของบทบาทหน้าที่หลักที่จำเป็นต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ ต้องทำอะไรถึงจะบรรลุ วิสัยทัศน์) ๒.๑๒ เป้าประสงค์ หลังจากทราบวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สามารถนำไปสู่ความสำเร็จได้ จริ่งแล้ว โรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะต้องพิจารณากำหนดเป้าประสงค์หรือภาพความสำเร็จ ของวิสัยทัศน์ แต่เนื่องจากเป้าประสงค์เป็นภาพสะท้อนถึงความสำเร็จของวิสัยทัศน์ โดยปกติจะพิจารณากำหนด เป้าประสงค์จากภาพความสำเร็จของแต่ละพันธกิจ แต่ถ้าหากภาพยังไม่ชัดเจนก็อาจกำหนดเป้าประสงค์ จากภาพความสำเร็จของแต่ละยุทธศาสตร์ได้

เป้าประสงค์(Goal) หมายถึง การระบุสภาพที่ต้องการให้สำเร็จ (ทำเพื่อให้เกิดอะไร ถึงจะบรรลุวิสัยทัศน์) เป้าประสงค์จึงเป็นการระบุสภาพความสำเร็จของวิสัยทัศน์ ในการกำหนดเป้าประสงค์จะต้องกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงานด้วย ดังนั้น แต่ละ เป้าประสงค์จึงมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของแต่ละเป้าประสงค์ซึ่งในแต่ละเป้าประสงค์อาจมีตัวชี้วัด ความสำเร็จมากกว่า ๑ ตัวชี้วัดก็ได้

การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงาน (Key Performance Indicators) ตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงาน (Key Performance Indicators หรือ KPI) หมายถึง สิ่งสะท้อนถึงความสำเร็จของการปฏิบัติงานซึ่งสังเกตได้/วัดได้/นับได้ ตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงาน อาจเป็นได้หลายแบบ ดังนี้ ๑. จำนวน - ปกติจะใช้ในกรณีที่กลุ่มเป้าหมายทั้งหมดมีจำนวนไม่ถึง ๑๐๐ เช่น

๑.๑ จำนวนเด็กและเยาวชนที่ห่างไกลยาเสพติด

๑.๒ จำนวนเด็ก เยาวชน ประชาชนที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนัน

๑.๓ จำนวนทรัพย์สินของสาธารณะที่ไม่ถูกทำลาย นอกจากนี้อาจใช้กับควมถี่ที่กระทำ หรือ ระยะเวลาที่กระทำ ก็ได้ เช่น

๑.๔ จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา

๑.๕ จำนวนระยะเวลาของการออกใบระเบียบแสดงผลการเรียน

๒. ร้อยละ - ปกติจะใช้ในกรณีที่กลุ่มเป้าหมายทั้งหมดมีจำนวนมากกว่า ๑๐๐ เช่น

๒.๑ ร้อยละของเด็ก และเยาวชนที่ห่างไกลยาเสพติด

๒.๒ ร้อยละของเด็ก เยาวชน และประชาชนที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนัน

๒.๓ ร้อยละของทรัพย์สินสาธารณะที่ไม่ถูกทำลาย

๓. อัตราส่วน เป็นการเปรียบเทียบข้อมูลประเภทเดียวกันหรืออย่างเดียวกัน อาจจะเป็นลักษณะ ที่มีหน่วยเดียวกัน เช่น การเปรียบเทียบคะแนนสอบของนักศึกษา รายได้ของประชากร ผลผลิตการเกษตร จำนวนนักศึกษา เป็นต้น ลักษณะของอัตราส่วนจะอยู่ในรูปของเศษส่วน เช่น a/b หรืออาจจะอยู่ในรูป $a:b$ (เรียกว่า a ต่อ b หรืออัตราส่วน a ต่อ b เช่น อัตราส่วนของวิทยากรต่อผู้เข้ารับการอบรมส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น)

๔. สัดส่วน จะมีลักษณะเป็นอัตราส่วนประเภทหนึ่งแต่เป็นอัตราส่วนระหว่างส่วนหนึ่งของข้อมูล ต่อข้อมูลทั้งหมด ฉะนั้นสัดส่วนจะมีค่าน้อยกว่าหนึ่งเสมอ เช่น a และ b เป็นข้อมูลของประชากร คือ กลุ่มหนึ่ง มีข้อมูล a หน่วย และกลุ่มที่สองมีจำนวนข้อมูล b หน่วย ประชากรทั้งหมดคือ $a + b$ เช่น สัดส่วนของประชาชน ที่ไม่ป่วยเป็นไข้เลือดออก, สัดส่วนของเด็ก เยาวชน และประชาชนที่ไม่ติดเชื่อเอดส์ เป็นต้น

๕. ระดับความสำเร็จ จะเป็นระดับขั้นของความสำเร็จในการดำเนินงาน (Milestone) สำหรับการกำหนดเป้าหมายของตัวชี้วัดนั้น จะต้องคำนึงถึงหลัก SMART ดังนี้

๑) S - Specific มีความชัดเจน

๒) M - Measurable สามารถวัดได้

๓) A - Agreement อ่านแล้วต้องมีความเข้าใจตรงกัน

๔) R - Realistic สามารถเป็นไปได้(เป็นจริงได้)

๕) T - Time Frame มีกำหนดเวลาแล้วเสร็จ ยุทธศาสตร์ หมายถึง วิธีทางหรือข้อกำหนดที่องค์กรควรปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด ภายใต้ข้อจำกัดของสภาพแวดล้อมภายนอก และขีดความสามารถขององค์กร (ทำอย่างไรถึงจะบรรลุวิสัยทัศน์) โดยปกติยุทธศาสตร์สามารถเขียนจากประเด็นการพัฒนาขั้นที่ต่ำถัดจากพันธกิจ กลยุทธ์หมายถึง วิธีการของแต่ละยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ (ทำโดยวิธีใด ถึงจะบรรลุวิสัยทัศน์) โดยปกติกลยุทธ์สามารถเขียนจากประเด็นการพัฒนาขั้นที่ต่ำถัดจากยุทธศาสตร์

๓. ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ

การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณของสถานศึกษา มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ จัดทำร่างแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณของสถานศึกษา โดยเลือกเอาเฉพาะโครงการที่ใช้เงิน(ทั้งเงินที่สถานศึกษาหาได้เอง เงินที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งงบประมาณให้ และ เงินที่รัฐบาลอุดหนุน) ซึ่งดำเนินการระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคม ของปีปัจจุบัน ถึง วันที่ ๓๐ กันยายน ของปีถัดไป ไปจัดทำเป็นร่างแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณของสถานศึกษา ตามเค้าโครงการที่กำหนด

ขั้นตอนที่ ๒ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ ๓ ผู้อำนวยการสถานศึกษาประกาศใช้แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณของสถานศึกษา

๔. ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา

การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาของสถานศึกษา มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ จัดทำร่างแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาของสถานศึกษา โดยเลือกเอาทุกโครงการ(ทั้งที่ใช้เงินที่ และ ไม่ใช้เงิน) ซึ่งดำเนินการระหว่างวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ของปีปัจจุบัน ถึง วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ของปีถัดไป ไปจัดทำเป็นร่างแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาของสถานศึกษา ตามเค้าโครงการที่กำหนด

ขั้นตอนที่ ๒ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ ๓ ผู้อำนวยการสถานศึกษาประกาศใช้แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาของสถานศึกษา

+++++